

50 vprašanj o Jezusu

...zanira zgodovinski ...
...imeni Marijina brezmadežnost?
...mel Jezus z Marijo Magdaleno? Ali
...stanoviti Cerkev? Kaj je sveti gral? K
...svetim kelihom? Kaj je bil Poncij Pil
...Jezusova smrt? ...
...mit? Ali bi l
...isani ...
...ajenje od
...del Jezus
...n govori
...esli roko
...gelij po Jud
...rt? Kaj nam
...mski in judovs
...ako se je rodil Je
...vezda na Vzhodu?
...edolžnih otrok in ali
...ukazan? Je imel Jezi
...Jožef drugič poro
...arizeji, saduceji, es
...kakšen je bil Jezusc
...imskega cesarstva
...amski, poročen ali
...bilo običajno, da i
...hrošč

...Jezusova p
...erjenost? Kaj se
...odilo pri zadnji več
...akaj so Jezusa obsodil
...a smrt? Kako so se eva
...elj prenašali? Kakšna
...ka med kanoničnir
...rifnimi evangeli
...iki? O čer

Uredil Juan Chapa

50 vprašanj o Jezusu

...Zanimaja zgodovinski ...

...imeni Marijina brezmadežnost?

...mel Jezus z Marijo Magdaleno? Ali

...stanoviti Cerkev? Kaj je sveti gral? I

...svetim kelihom? ...bil Poncij Pil

...zusova smrt? ...ajenje od

...mit? Ali bi l ...del Jezus

...isani r ...n govori

...iesli roko

...gelij po Ju

...rt? Kaj nam

...mski in judov

...ako se je rodil Je

...vezda na Vzhodu?

...edolžnih otrok in ali

...ukazan? Je imel Jezi

...Jožef drugič poro

...arizeji, saduceji, es

...kakšen je bil Jezusc

...imskega cesarstva

...amski, poročen ali

...bilo običajno, da i

...bilo običajno, da i

...zusova r

...erjenost? Kaj se

...odilo pri zadnji več

...akaj so Jezusa obsodil

...a smrt? Kako so se eva

...liji prenašali? Kakšna

...lika med kanoničnir

...rifnimi evangeli

...tiki? O čer

VSEBINA

1. Kaj pravzaprav vemo o Jezusu?	11
2. Ali lahko zanikamo zgodovinski obstoj Jezusa Kristusa?	14
3. Kaj nam o Jezusu povedo rimski in judovski viri?	16
4. Na kateri točki so zdaj zgodovinske raziskave o Jezusu?	19
5. Kje in kako se je rodil Jezus?	21
6. Kaj pomeni Marijina brezmadežnost?	24
7. Kaj je bila zvezda na Vzhodu?	27
8. Zakaj praznujemo Jezusov rojstni dan 25. decembra?	30
9. Kaj pomeni poboj nedolžnih otrok in ali je zgodovinsko dokazan?	33
10. Je imel Jezus brate?	35
11. Se je sv. Jožef poročil dvakrat?	38
12. V katerem jeziku je govoril Jezus?	40
13. Kakšen vpliv je imel Janez Krstnik na Jezusa?	43
14. Kdo so bili dvanajsteri apostoli?	46
15. Kdo so bili farizeji, saduceji, eseni in zeloti?	49
16. Kakšen je bil Jezusov odnos do rimskega cesarstva?	52
17. Je bil Jezus samski, poročen ali vdovec?	54
18. Ali je bilo običajno, da je toliko žensk obkroževalo Jezusa?	57
19. Kdo je bila Marija Magdalena?	60
20. Kakšen odnos je imel Jezus z Marijo Magdaleno?	64
21. Kako lahko razložimo Jezusove čudeže?	67
22. Kakšna je bila Jezusova politična usmerjenost?	70
23. Kakšen je bil Jezusov odnos do spokornih vaj?	73
24. Ali je Jezus res želel ustanoviti Cerkev?	76
25. Na čem temelji krščansko sporočilo?	79
26. Kaj se je zgodilo pri zadnji večerji?	82

27. Kaj je sveti gral? Kakšno zvezo ima s svetim kelihom?	85
28. Zakaj so Jezusa obsodili na smrt?	87
29. Kdo je bil Kajfa?	90
30. Kdo je bil Poncij Pilat?	92
31. Kakšna je bila Jezusova smrt?	95
32. Kdo je bil Jožef iz Arimateje?	98
33. Jezusovo vstajenje od mrtvih – resnica ali mit?	101
34. Ali bi lahko kdo ukradel Jezusovo telo?	104
35. Kdo je bil sveti Pavel? Kako je posredoval Jezusov nauk?	107
36. Kdo so bili evangelisti?	111
37. Kako so bili napisani evangeliji?	113
38. Kako so se evangeliji prenašali?	115
39. Kaj so kanonični in apokrifni evangeliji? Kateri so in koliko jih je?	118
40. Kakšna je razlika med kanoničnimi in apokrifnimi evangeliji?	121
41. O čem govorijo apokrifni evangeliji?	123
42. Kdo so gnostiki?	126
43. Kaj so prispevali rokopisi iz Kumrana?	129
44. Kaj je knjižnica Nag Hammadi?	132
45. O čem govori Filipov evangelij?	135
46. O čem govori »Evangelij po Mariji (Magdalen)«?	138
47. O čem govori Evangelij po Judu?	140
48. Kdo je bil Konstantin?	143
49. Kaj je Milanski edikt?	146
50. Kaj se je zgodilo na prvem nicejskem koncilu?	148
Bibliografija	153

UVOD

Sv. Matej je zapisal, da je bilo ob Jezusovem vstopu v Jeruzalem vse mesto pretreseno in njegovi prebivalci so govorili: »Kdo je to?« (Mt 21,10). Vprašanje, ki so si ga pogosto zastavljale priče delovanja Učitelja iz Nazareta. Skoraj skozi celoten evangelij naletimo na različne osebe, ki se sprašujejo o njem: od kod prihaja, kako to, da poučuje s tolikšno avtoriteto, od kod prihaja njegova oblast, kako lahko dela čudeže, zakaj se zdi, da nasprotuje običajem svojega časa, zakaj ga oblasti zavračajo itd.

Vprašanja, ki so si jih zastavljali takrat in tudi skozi zgodovino. Verniki in neverniki, kristjani, ki želijo utrditi svojo vero, in tisti, ki iščejo izgovore, da bi se norčevali iz nje, ljudje, ki potrebujejo preverljive podatke, da bi se približali resnici, in osebe, ki jih napadajo dvomi, nenehno iščejo informacije o življenju in osebnosti Jezusa iz Nazareta. Je obstajal? Ali

z gotovostjo vemo kaj o tem, kar je naredil in rekel? So evangeliji in krščanski spisi za spoznanje resnice zanesljivi? So se v nekrščanskih besedilih ohranili pristni podatki o Jezusu? Ali lahko v starodavnih literarnih virih – neodvisnih od krščanskih – preverimo verodostojnost pripovedovanja evangelijev? So krščanska besedila tendenciozna dela, ki ponujajo zgolj različico pripovedi tistih, ki jim je uspelo vsiliti svoje mnenje?

Vprašanja so že dolgo bolj ali manj enaka in tudi odgovori se niso spremenili. Kljub temu nekatera arheološka odkritja v zadnjih letih niso samo vzbudila zanimanja strokovnjakov, ampak so tudi spodbudila radovednost širše javnosti, ko so predstavila vsaj na videz nove podatke, zaradi katerih so tradicionalni odgovori na ta vprašanja postali nezadostni.

Dokumenti iz papirusa in pergamenta, ki so jih našli v kumranskih votlinah (v Judejski puščavi), zbirka rokopisov, najdenih v Nag Hammadiju ali v drugih krajih v Egiptu, in v luči teh odkritij ponovno prelistana stara krščanska besedila so nam izročili posredne in neposredne podatke o judovskih in krščanskih obrobni skupinah iz davnih obdobj – včasih skoraj sodobnih Jezusu – ter zastavili do zdaj težko predstavljliva vprašanja.

Če novicam o novih odkritjih (ki to včasih niso, a so prefinjena ponarejanja) dodamo pozornost vzbujajoče razlage o osebnosti Jezusa, apostolov ali Marije Magdalene, ki se skoraj vsak dan pojavljajo v časopisih, revijah ali radijskih in televizijskih oddajah, se soočimo z dejstvom, da je treba nujno odgovoriti na ta vprašanja.

Poleg tega se z obuditvijo poželenja sestradane radovednosti množijo fantastični romani, v katerih imata začetek krščanstva in njegov razvoj pomembno vlogo. To so pripovedi, ki običajno prikazujejo verjeten zaplet z najnovejšimi odkritji (ali vsaj z nekaterimi izmed njih), spretno začinjen z živahnim dogajanjem. Kdo ve zakaj, a dejstvo je, da se je kombinacija vsega s trgovskega vidika izkazala za zelo uspešno in pripomogla k temu, da so se police knjigarn napolnile z nenavadnimi deli.

Vendar se je do prejetega izročila zaradi tovrstne priložnostne literature in nekritičnega sprejetja psevdoznanstvenih podatkov ustvarilo nezaupljivo in sumljivo vzdušje, ki ni pravično do preteklosti. Meja med fikcijo in resničnostjo se zamegli in trditve, ki nimajo nobene povezave z zgodovinskimi dejstvi, se posplošijo.

Kakor koli že, dejstvo je, da moramo imeti zaradi vladajoče zmede, pristranskih predstavitev novih odkritij – ko niso tendenciozne – in kritične občutljivosti naše dobe na voljo dovolj zgodovinskih podatkov, ki bi dali pravilne odgovore.

V ta namen so bile napisane naslednje strani. Gre za oporno gradivo, ki nudi oprijemljive podatke, primerljive z aktualnimi zgodovinskimi vprašanji o Jezusu in razvoju prvotnega krščanstva. Z namenom, da bi priskrbeli sintezo informacij, smo izmed mnogih možnih vprašanj pripravili izbor. Odgovori niso namenjeni strokovnjakom, ampak vsem, ki bi z zgodovinskega stališča želeli najti jasen odgovor na nekatera izmed vprašanj, ki dandanes vzbujajo posebno zanimanje.

Bralec lahko opazi, da so odgovori kratki, v vsakem izmed njih bi lahko povedali mnogo več. Zato na koncu knjige navajamo izbrano literaturo, s katero lahko strnjena pojasnila poglobi ali umesti v so-besedilo.

Knjižica je sad skupinskega dela. Sodelovali so Francisco Varo, Gonzalo Aranda, Vicente Balaguer, Santiago Ausín in Juan Luis Caballero, sodelavci na oddelku za Sveto pismo z univerze v Navarri. Urejanje je bilo izredno lahko in prijetno delo; zahvaljujem se vsem, ki so pripomogli k njegovi uresničitvi.

Juan Chapa
Velikonočno vstajenje 2006

1.

Kaj pravzaprav vemo o Jezusu?

O Jezusu iz Nazareta imamo več podatkov, ki so popolnejši kot podatki o večini oseb tedanjega časa. Na voljo imamo vse, kar so nam posredovale priče njegovega življenja in smrti: ustna in pisna izročila o njegovi osebi, med katerimi izstopajo štirje evangeliji, ki so se v stvarnost prenašala iz skupnosti žive vere, ki jo je ustanovil on in obstaja še danes. Skupnost se imenuje Cerkev, sestavljajo jo milijoni Jezusovih sledilcev skozi zgodovino. Ti so ga spoznali s pomočjo informacij, ki so jih neprestano širili prvi učenci. Podatki, ki jih najdemo v apokrifnih evangelijih in v drugih izvensvetopisemskih poročilih, ne prispevajo ničesar bistvenega k temu, kar nam nudijo kanonični evangeliji, ki jih je posredovala Cerkev.

Do razsvetljenstva so bili verniki in neverniki prepričani, da je bilo vse, kar smo lahko vedeli o Jezusu,

zapisano v evangelijih. Vendar ker so ti zapisi nastali iz verskih razlogov, so nekateri zgodovinarji 19. stol. podvomili o njihovi objektivnosti. Zanje so bile zgodbe iz evangelijev precej neverjetne, saj niso vsebovale tega, kar je Jezus naredil in rekel, temveč to, v kar so verjeli Jezusovi učenci nekaj let po njegovi smrti. Zato so v naslednjih desetletjih do sredine 20. stol. dvomili v pristnost evangelijev in potrdili, da o Jezusu »ne vemo skoraj nič gotovega« (Bultmann).

Dandanes lahko z razvojem zgodovinske znanosti, arheološkim napredkom in večjim ter boljším poznavanjem starodavnih virov besede znanega poznavalca judovskega sveta v 1. stol. po Kristusu – ki ga ne moremo ravno označiti za konservativnega – potrdijo, da »lahko o Jezusu izvemo veliko« (Sanders). Sanders na primer z zgodovinskega vidika opozori na »osem neizpodbitnih dejstev« o Jezusovem življenju in začetkih krščanstva: 1) Jezusa je krstil Janez Krstnik; 2) bil je Galilejec, ki je oznanjal in uresničil ozdravljenja; 3) poklical je prve učence in govoril o tem, da jih je bilo dvanajst; 4) svoje delovanje je omejil na območje Izraela; 5) ohranjeval je polemiko o pomenu svetišča; 6) rimske oblasti so ga križale izven Jeruzalema; 7) po Jezusovi smrti so njegovi učenci nadaljevali oblikovanje prepoznavnega gibanja; 8) nekaj Judov je preganjalo nekatere skupine novega gibanja (Gal 1,13.22; Flp 3,6), in kot se zdi, je to preganjanje trajalo najmanj do konca Pavlovega poslanstva (2 Kor 11,24; Gal 5,11; 6,12; prim. Mt 23,34; 10,17).

Na osnovi teh nekaj dejstev, v katerih se zgodovinarji strinjajo, se lahko za pristne z zgodovinskega

stališča določijo drugi podatki v evangelijih. Uporaba zgodovinskih meril pri teh podatkih nam omogoča, da določimo stopnjo medsebojne povezanosti in verjetnosti trditev v evangelijih ter tako dokažemo, da je to, kar vsebujejo omenjene zgodbe, pravzaprav resnično.

Na koncu ne smemo pozabiti, da je vse, kar vemo o Jezusu, zanesljivo in verodostojno, ker so priče vredne verodostojnosti in ker je tudi izročilo sólo samokritično. Poleg tega to, kar nam izročilo sporoča, vzdrži analizo zgodovinske kritike. Res je, da lahko samo nekatere izmed mnogih stvari, ki so nam bile posredovane, dokažemo z metodami, ki jih uporabljajo zgodovinarji, vendar to ne pomeni, da se tiste, ki jih ni mogoče z njimi dokazati, niso zgodile, temveč da lahko o njih prispevamo samo podatke o njihovi večji ali manjši verjetnosti. Po drugi strani ne smemo pozabiti, da verjetnost ni odločilna, saj obstajajo malo verjetni dogodki, ki so se zgodovinsko dokazano zgodili. Brez dvoma pa je res, da so podatki v evangelijih razumni in se ujemajo z zgodovinskimi dokazi. V vsakem primeru cerkveno izročilo, kjer so nastale te pripovedi, zagotavlja njihovo zanesljivost in nam narekuje, kako naj jih razlagamo.

2.

Ali lahko zanikamo zgodovinski obstoj Jezusa Kristusa?

Vse najbolj natančne sodobne zgodovinske analize – celo povsem brez upoštevanja vere in krščanskih zgodovinskih virov, da bi preprečili vsakršen dvom – z gotovostjo vzajemno potrjujejo, da je Jezus iz Nazareta obstajal, živel v prvi polovici 1. stol., bil Jud, večji del svojega življenja prebival v Galileji, izoblikoval skupino učencev, ki so mu sledili, spodbujal močno podporo in upanje s svojim govorjenjem in občudovanja vrednimi dejanji, bil ob praznovanju velike noči najmanj enkrat v Judeji in Jeruzalemu, nekateri člani sinedrija so ga gledali z nezaupanjem in rimska oblast je oprezovala za njim, zaradi česar ga je rimski upravitelj iz Judeje, Poncij Pilat, na koncu obsodil na smrt – tako je Jezus umrl na križu. Po smrti so njegovo telo položili v grob, vendar trupla po nekaj dneh ni bilo več tam.

S sodobnim razvojem zgodovinskega raziskovanja lahko potrdimo vsaj ta dejstva, ki jih ni malo – glede na to, da gre za osebnost izpred dvajsetih stoletij. Ni razumskih dokazov, ki bi z večjo gotovostjo jamčili obstoj osebnosti (kot so Homer, Sokrat ali Periklej – če navedemo samo nekaj zelo znanih), kot je dokaz o Jezusovem obstoju. In tudi objektivnih, strokovno preverjenih podatkov, ki jih imamo o teh osebah na voljo, je skoraj vedno precej manj.

Vendar je pri Jezusu drugače. Ne samo zaradi globoke sledi, ki jo je pustil za seboj, temveč tudi zato, ker podatki, ki jih o njem priskrbijo zgodovinski viri, orišejo neko osebnost in pokažejo na dejstva, ki so zelo daleč od predstavljivega in od tega, kar je pripravljen sprejeti nekdo, ki misli, da ni ničesar onstran vidnega in doživetega. Podatki nas privedejo do misli, da je on Mesija, ki naj bi kot novi David prišel voditi svoje ljudstvo, in še več, da je Jezus Sin učlovečenega Boga.

Da bi iskreno sprejeli to povabilo, se je treba zagnati na božjo pomoč, ki je brezplačna in ki podeli sijaj naši razumnosti ter jo pripravi, da v vsej svoji polnosti dojame resničnost, v kateri živimo. Toda govorimo o luči, ki te resničnosti ne izkrivi, temveč jo dopusti doumeti z vsemi njenimi resničnimi odtenki, med katerimi se številni izmuznejo običajnemu pogledu. To je luč vere.

3.

Kaj nam o Jezusu povedo rimski in judovski viri?

Prve omembe Jezusa v literarnih besedilih, razen krščanskih spisov, lahko najdemo pri nekaterih helen-skih in rimskih zgodovinarjih, ki so živeli v drugi polovici 1. ali v prvi polovici 2. stol., torej kmalu po dogodkih.

Najstarejše besedilo, v katerem je Jezus omenjen, čeprav na impliciten način, je napisal stoični filozof Mara bar Sarapion iz Samosate v Siriji okoli leta 73. Na Jezusa se sklicuje kot na »modrega kralja« Judov, o katerem pravijo, da je razglasil »nove zakone«, mogoče namiguje na nasprotja v govoru na gori (prim. Mt 5,21–48), in da Judom njegova smrt ni v ničemer koristila.

Najstarejša in najbolj poznana nedvoumna omemba Jezusa je omemba zgodovinarja Jožefa Flavija v delu *Judovske starožitnosti* (*Antiquitates iudaicae* XVIII, 63–64) ob koncu 1. stol., poznanem tudi

kot *Flavijanov testament* (*Testimonium Flavianum*). To besedilo, ki se je ohranilo v vseh grških rokopisih Jožefovih del, celo namiguje, da bi bil lahko Mesija, kar pa so po mnenju mnogih pisateljev dodali srednjeveški prepisovalci. Raziskovalci dandanes menijo, da so bile pristne Jožefove besede verjetno zelo podobne tistim, ki so se ohranile v neki arabski verziji tega besedila, ki jo je v 10. stol. navedel Agapi, škof iz Herapolisa, kjer ni domnevnih dodatkov. Tako pove: »V tem času je imel neki moder človek z imenom Jezus lepo vedenje in je bil poznan po svoji kreposti. Njegovi učenci so bili mnogi Judi in ljudje iz drugih krajev. Pilat ga je obsodil na križanje in smrt. Toda tisti, ki so postali njegovi učenci, niso opustili njegove skupine in povedali so, da se jim je živ prikazal tretji dan po križanju in da bi bil zato lahko Mesija, o katerem so preroki govorili čudovite stvari.«

Med deli rimskih pisateljev iz 2. stol. (Plinij mlajši, Pisma [*Epistolarum ad Traianum Imperatorem cum eiusdem Responsis liber*] X, 96; Tacit, Letopisi [*Anali*] XV, 44; Svetonij, Klavdijevo življenje 25,4) lahko najdemo nekatera namigovanja o Jezusovi osebnosti in o delovanju njegovih učencev.

Tudi v judovskih virih, še posebno v *Talmudu*, najdemo različna namigovanja o Jezusu in določenih stvareh, ki so jih o njem pripovedovali. Omogočajo nam, da z uporabo virov, za katere ne sumijo, da bi bili pod krščanskim vplivom, dokazno podkrepimo nekatere zgodovinske podrobnosti. Judovski raziskovalec Joseph Klausner povzema nekatere sklepe, ki jih lahko izpeljemo iz talmudskih izjav o

Jezusu: »Obstajajo verodostojne izjave glede tega, da mu je bilo ime Ješua iz Nazareta, da se je 'ukvarjal s čarovništvom' (oziroma da je delal čudeže, kot je bilo takrat v navadi) in zapeljevanjem ljudstva in da je Izrael vodil po slabi poti; da se je norčeval iz besed modrecev in razlagal Pisma tako kot farizeji; da je imel pet učencev; da je rekel, da ni prišel v postavi ničesar ukiniti niti ničesar dodati; da je visel na kosu lesa (bil križan) kot lažni učitelj in zapeljevalec na predvečer velike noči (ki je bila v soboto); in da so njegovi učenci zdravili bolezni v njegovem imenu« (J. Klausner, *Jezus iz Nazareta*, str. 44). Čeprav bi z zgodovinskega vidika za njegov povzetek in opombe potrebovali natančne določitve, izražajo dovolj o tem, kar lahko sklepamo iz virov. To seveda ni vse, vendar tudi ni malo. Če primerjamo te podatke z navedki rimskih pisateljev, lahko z zgodovinsko gotovostjo zatrdimo, da je Jezus obstajal, in celo izvemo nekaj najpomembnejših podatkov o njegovem življenju.

4.

Na kateri točki so zdaj zgodovinske raziskave o Jezusu?

Odkar so pri preučevanju evangeljskih besedil v 19. stol. uporabili nove metode zgodovinske znanosti, je šla raziskava o Jezusu skozi različne stopnje. Potem ko je zgodovinska raziskava premagala začetne razumske predsodke in izjemno kritične metode, ki so prevladovale velik del 20. stol., so v sedanjosti veliko bolj naklonjeni in odprti do nje. Presegli smo skepticizem, kamor se je približno na polovici prejšnjega stoletja uvrščala raziskava o Jezusu (glej: *Kaj pravzaprav vemo o Jezusu?*).

Danes precej bolje poznamo zgodovinski in literarni kontekst, v katerem je živel Jezus in v katerem so bili napisani evangeliji. Strokovnjaki bolje poznajo medzavezno literaturo oziroma dela iz judovskega sveta za časa Jezusa in evangelistov (komentarji o svetopisemskih knjigah in prevodi v aramejščino,

besedila iz Kumrana, rabinska literatura itd.). To nam omogoča, da pojasnimo, potrdimo in globlje doumemo pripovedi iz evangelijev in podobo Jezusa v judovstvu tedanjega časa.

Drugi viri, ki izhajajo iz grško-rimskega sveta, so nam omogočili boljše poznavanje helenističnih vplivov v Galileji, kjer je živel Jezus, in s tem poznavanje stika palestinske pokrajine s kulturnimi vzorci iz grškega sveta. Poleg tega so pričanja iz apokrifnih besedil, ki so verjetno kasnejšega nastanka od kanoničnih evangelijev, in druga krščanska in judovska besedila iz 2. stol. služila za analizo izročil, na katera se navezujejo te knjige. Prav tako so pomagala pri umestitvi trditev iz evangelijev v kontekst. V raziskavo o Jezusu so vključili tudi nedavne arheološke najdbe, med katerimi so še posebno zanimive tiste, ki prihajajo iz izkopavanj v Galileji in so za naše poznavanje helenizirane palestinske pokrajine iz 1. stol. zelo poučne. Boljše razumevanje virov omogoča tudi uporaba novih metod in eksegetskih približkov (literarnih, kanoničnih itd.), ki so pripomogli k premagovanju omejitev in togosti zgodovinske metode, uporabljene v prejšnjih obdobjih.

Naše zgodovinsko poznavanje Jezusa je torej vedno bolj temeljito. Evangelijski so zato vredni zaupanja in nepristranski zgodovinar lahko v njih odkrije celoto Jezusovih gest, besed, dejanj, s katerimi je izrazil posebnost svoje osebe in svojega poslanstva.

Jezus je vprašal svoje apostole:
»Kaj pa vi pravite, kdo sem?« To vprašanje
ostaja največji izziv za vsakega izmed nas.
Kdo je Jezus? So stvari, ki jih o njem preberemo
v evangelijih, dejstva ali mit? Tako verniki kot
neverniki potrebujemo o njegovem obstoju
in osebnosti preverljiva dejstva, da bi ovrgli
svoje dvome in lažje verovali.

V tej knjigi so zbrani odgovori teologov na
50 najpomembnejših vprašanj o Jezusu.

ZALOŽBA
DRUŽINA

14,90 EUR